

Pestprotocol

De Komeet

1. Pesten

1.1 Wat is pesten?

We spreken van pestgedrag als dezelfde leerling regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend.

Over de redenen waarom mensen zich agressief gedragen, bestaan allerlei theorieën. Volgens de ene theorie is geweld een onontkoombaar verschijnsel, dat op zijn best op een acceptabele wijze kan worden gekanaliseerd, volgens een andere theorie komt geweld voort uit frustratie en kan dit worden voorkomen door ontevredenheid weg te nemen, de agressie opwekkende omgeving om te vormen en reflectie op het gedrag te stimuleren.

Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen slachtoffer worden. En slachtoffers van pesten worden later zelf soms daders. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen.

Het lastige is dat veel pestgedrag zich in het verborgene afspeelt, zodat het moeilijk is om er greep op te krijgen. En zelfs als het pestgedrag wordt opgemerkt, weten leerkrachten en anderen niet altijd hoe ze ermee om kunnen gaan.

Leerkrachten en onderwijsondersteunend personeel hebben echter een taak (samen met de ouders en de leerlingen zelf) bij het tegengaan van pesten.

Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en hierom durven vragen. Volwassenen dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Ze dienen interesse te tonen en te luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben.

Voor leerkrachten betekent het dat ze groepsgesprekken houden, aandacht hebben voor de groeps sfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Ze maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden.

1.2 Hoe wordt er gepest?

Met woorden: vernederen, belachelijk maken, schelden, dreigen, met bijnamen aanspreken
gemene briefjes, mailtjes, sms-jes schrijven

Lichamelijk: trekken aan kleding, duwen en sjorren, schoppen en slaan, krabben en aan haren trekken, wapens gebruiken

Achtervolgen: opjagen en achterna lopen, in de val laten lopen, klem zetten of rijden, opsluiten

Uitsluiting: doodzwijgen en negeren, uitsluiten van feestjes, bij groepsoopdrachten

Stelen en vernielen: afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen, kliederen op boeken, banden lek prikken, fiets beschadigen

Afpersing: dwingen om geld of spullen af te geven, het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen.

1.3 De gepeste leerling

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben. Bovendien worden kinderen pas gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen, dus in onveilige situaties.

Leerlingen die gepest worden doen vaak andere dingen of hebben iets wat anders is dan de meeste van hun leeftijdgenoten: ze bespelen een ander instrument, doen een andere sport, zijn heel goed in bepaalde vakken of juist niet of ze praten ABN in plaats van de streektaal.

Een kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- schaamte
- angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt
- het probleem lijkt onoplosbaar
- het idee dat het niet mag klikken

1.4 Mogelijke signalen van gepest worden (ook van belang voor ouders)

- Niet meer naar school willen
- Niet meer over school vertellen thuis
- Nooit meer andere kinderen mee naar huis nemen of bij anderen gevraagd
- Worden
- Slechtere resultaten op school dan vroeger
- Regelmatig spullen kwijt zijn of met kapotte spullen thuiskomen
- Regelmatig hoofdpijn of buikpijn hebben
- Blauwe plekken hebben op ongewone plaatsen
- Niet willen slapen, vaker wakker worden, bedplassen, nachtmerrie's hebben
- De verjaardag niet willen vieren
- Niet buiten willen spelen
- Niet alleen een boodschap durven doen
- Negatief zelfbeeld
- Niet meer naar een bepaalde club of vereniging willen gaan
- Bepaalde kleren niet meer willen dragen
- Thuis prikkelbaar, boos of verdrietig zijn
- Zelf blessures scheppen om niet naar school te hoeven

1.5 De pester

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij zijn of lijken populair maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken.

Pesters krijgen vaak andere kinderen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig want het slachtoffer vraagt er immers om gepest te worden.

Pestgedrag kan een aantal dieper liggende oorzaken hebben:

1. Een problematische thuissituatie
2. Een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt
3. binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag
4. te drukken.
5. Het moeten spelen van een niet-passende rol.

6. Missen van (voldoende) empathisch vermogen
7. Een voortdurende strijd om de macht in de klas
8. Een niet-democratisch leefmilieu binnen de school; een docent is autoritair en
9. laat op een onprettige wijze blijken dat hij de baas is. Dergelijke spanningen
10. kunnen op een zondebok worden afgereageerd.
11. Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau)
12. Een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid)

1.6 De meelopers en andere leerlingen

Meelopers zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen.

De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen.

1.7 Het aanpakken van pesten

Pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school. De grote vraag is hoe dat het beste kan en vooral ook hoe we dat als team het beste kunnen aanpakken.

2. Het pestprotocol

Het pestprotocol vormt de verklaring van de vertegenwoordiging van de school en de ouders waarin is vastgelegd dat we pestgedrag op school niet accepteren en volgens een vooraf bepaalde handelwijze gaan aanpakken.

2.1 Uitgangspunten

Een dergelijk protocol kan alleen functioneren als aan bepaalde voorwaarden is voldaan:

1. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen; leerkrachten, onderwijsondersteunend personeel, ouders en leerlingen.
2. De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.
3. Docenten en onderwijsondersteunend personeel moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten.
4. De school dient te beschikken over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt (het pestprotocol).
5. De school ontplooit preventieve (les)activiteiten.

2.2 De vijfsporenaanpak

Dit houdt in:

1. De algemene verantwoordelijkheid van de school

- De school zorgt dat de directie, de leerkrachten en onderwijsondersteunend personeel voldoende informatie hebben over het pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten
 - De school werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen
 - binnen de school zo optimaal mogelijk is
2. Het bieden van steun aan de jongere die gepest wordt
- Het probleem wordt serieus genomen
 - Er wordt uitgezocht wat er precies gebeurd
 - Er wordt overlegd over mogelijke oplossingen
 - Het aanbieden van hulp door leerkracht/lb-er
3. Het bieden van steun aan de pester
- Het confronteren van de jongere met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de pester
 - De achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen
 - Wijzen op gebrek aan empathisch vermogen dat zichtbaar wordt in het gedrag
 - Het aanbieden van hulp door de lb-er
4. Het betrekken van de middengroep bij het probleem
- De leerkracht bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen** hierin. Dat kan door:
- het onderwerp regelmatig te bespreken in de klas. Het moet beleidsmatig aan de orde komen en niet alleen als er sprake is van pesten.
 - in een klassengesprek niet een concrete pestsituatie in de klas als uitgangspunt te nemen, maar het daar bovenuit te tillen.
 - door gebruik te maken van een krantenbericht, een lesbrief, een voorleesboek en dergelijke. Op De Komeet gebeurt dat ook door het gebruik van de methode voor Sociaal-emotionele vorming Goed gedaan!.
 - als leerkracht zelf voorbeeldgedrag te vertonen. Dat betekent
 - duidelijke regels stellen, verschillen accepteren, ruzies uitspreken, leerlingen in hun eigenheid
 - respecteren en duidelijk stelling nemen tegen pesten.
 - met leerlingen regels voor in de klas af te spreken.
 - duidelijk te maken dat je door te zwijgen meewerkt aan het pesten.
 Het moet duidelijk zijn dat pesten gemeld kan worden bij de (groeps)leerkracht, andere leerkrachten of (overblijf)ouders.
 Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie.
5. Het bieden van steun aan de ouders
- Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen
 - De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken
 - De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind
 - De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners
- De ouders van leerlingen die gepest worden, hebben er soms moeite mee, dat hun kind aan zichzelf zou moeten werken. Hun kind wordt gepest en dat moet gewoon stoppen. Dat klopt, het pesten moet stoppen. Echter een gepest kind wil zich niet alleen veilig voelen op school; het wil ook geaccepteerd worden. Het verlangt ernaar om zich prettig en zelfverzekerder te voelen. Daar kan begeleiding of een training aan bijdragen.

2.3 Preventieve maatregelen

Elke leerkracht bespreekt ergens aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken en regels in de klas. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Tevens bespreekt de leerkracht in zijn klas het pestprotocol. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden en niet als klikken maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd. De klas ondertekent een poster;

Indien de Leerkracht daartoe aanleiding ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek. Hierbij worden de rol van de pester, het slachtoffer, de meelopers en de stille getuigen benoemd.

Van de gesprekken rond pesten worden aantekeningen gemaakt, die door de lb-er worden bewaard in het leerlingvolgsysteem van zowel de pester als het slachtoffer.

3. Het stappenplan na een melding van pesten

1. De Leerkracht
2. De lb-er
3. De directie
4. Het pestproject
5. Schorsing
6. Schoolverwijdering

3.1 De Leerkracht

- Wanneer het pesten plaatsvindt in klassenverband, praat de leerkracht eerst met de gepeste en later met de pester apart. Een leidraad voor deze gesprekken is te vinden in bijlage II en III.
- Vervolgens organiseert de leerkracht een gesprek tussen beide leerlingen en probeert tot goede afspraken te komen.
- De leerkracht bespreekt direct het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt.
- De leerkracht praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met het herstellen van de groepssfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groepslid heeft.
- De leerkracht stelt de ouders van pester en gepeste van de situatie op de hoogte.

3.2 De lb-er

- Wanneer het pesten hardnekkig is geeft de Leerkracht het probleem aan bij de lb-er
- Vervolgens praat de lb-er eerst met de gepeste en later met de pester apart en organiseert de lb-er een gesprek tussen beide leerlingen om tot goede afspraken te komen.
- In het contact met de gepeste wordt gekeken of hij sociaal gedrag vertoont, waardoor hij een gemakkelijk doelwit vormt voor pesters.

- In het contact met de pester is het doel drieledig, namelijk:
- confronteren (zie bijlage III)
- mogelijke achterliggende problematiek op tafel krijgen
- helderheid geven over het vervolgtraject bij herhaling van pesten
- Hij/zij adviseert zo nodig, zowel aan de pester als de gepeste, hulp.
- Indien het probleem zich herhaalt, meldt de lb-er het gedrag aan de directie. Hij/zij overhandigt de directie het dossier met daarin de gebeurtenissen en de afspraken die zijn gemaakt.
- De lb-er stelt de ouders van pester en gepeste van de situatie op de hoogte.

3.3 De directie

- De directie neemt de rol van de lb-er over, bij herhaling van het pestgedrag en wanneer het pesten, het klassenverband overstijgt.
- Hij/zij heeft zo nodig een gesprek met de gepeste en de pester apart of organiseert
- direct een gesprek tussen beiden.
- Hij stelt alle betrokken ouders op de hoogte wanneer er sprake is van recidief gedrag, verzoekt hen om met hun kind te praten en stelt hen op de hoogte van het vervolgtraject.
- Hij bespreekt de mogelijkheden tot hulp met de ouders.
- Hij koppelt alle informatie weer terug naar de Leerkracht en de lb-er

3.4 Het pestproject

Wanneer de pester opnieuw in pestgedrag vervalt, kan hij ertoe worden verplicht om individueel een programma te volgen. Dit vindt plaats in de eigen tijd en dus niet tijdens schooltijd. Het doel van dit programma is reflectie en het gevoelig maken van de pester voor wat hij aanricht bij de gepeste leerling. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een programma sociale vaardigheden. De ouders worden van dit project op de hoogte gesteld.

3.5 gedragsprotocol

Wanneer de vorige stappen geen blijvende vruchten afwerpen, volgt treedt het gedragsprotocol in werking.

Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling

Feiten

- Klopt het dat je gepest wordt? (h)erkenning van het probleem
- Door wie wordt je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer?)
- Waar word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken?)
- Hoe vaak wordt je gepest?
- Hoe lang speelt het pesten al?
- Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
- Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
- Zijn er jongeren die jou wel eens proberen te helpen?
- Wat wil je dat er nu gebeurd; wat wil je bereiken?

Aanpak

Bespreek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren.

Let daarbij op de volgende aspecten:

- Hoe communiceert de leerling met anderen?
- Welke lichaamstaal speelt een rol?
- Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar aan anderen?
- Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pester?

Gepeste jongeren lopen vaak rond met het gevoel dat er iets mis is met ze. Daardoor hebben ze moeite om voor zichzelf op te komen. Ergens is er iets in zichzelf dat de pester gelijk geeft.

Besteed hier aandacht aan want niemand kan een ander klein maken zonder diens toestemming.

Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest

Het doel van dit gesprek is driedelig:

- de leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan
- achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen
- Het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt

Confronteren

Confronteren en kritiek geven is niet hetzelfde. Confronteren is:

Probleemgericht en richt zich op gedrag wat waar te nemen is. Zodra we interpretaties gaan geven aan gedrag, wordt het persoonsgericht, bijvoorbeeld: je hebt cola in de tas van Piet laten lopen. Dat doe je zeker omdat je graag de lolligste bent! Zodra we gaan interpreteren reageren we een gevoel van frustratie op die ander af en zijn we gestopt met confronteren en begonnen met kritiseren.

Relatiegericht. Je bent heel duidelijk op de inhoud, in wat je wilt en niet wilt maar met behoud van de relatie, bijvoorbeeld. Ik vind dat je heel erg gemeen doet tegen haar en ik wil dat je daarmee ophoudt. Zeg nooit: Je bent heel gemeen. Je wilt duidelijk verder met de jongere. Kritiek op de

persoon voelt als een beschuldiging/afwijzing. Eigenlijk zeg je daarmee dat de pester een waardeloos mens is.

Specifiek blijven. Je benoemt de situatie waar het over gaat en vermijdt woorden als altijd, vaak en meestal. Kritiek wordt vaak algemeen.

Veranderingsgericht. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan.

Achterliggende oorzaken

Nadat het probleem benoemt is, richt jij je op het waarom? Hoe komt het dat je dit gedrag nodig hebt? Wat levert het jou op? Wat reageer je af op die ander? Etc. Maak duidelijk dat er een tekort aan empathisch vermogen zichtbaar wordt in dit gedrag. Wat ga je daaraan doen?

Het pestgedrag moet stoppen

Wees duidelijk over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt (zie richtlijnen pesten).

Stappenplan protocol pesten

De Komeet	Stappen protocol pesten
------------------	--------------------------------

Stappen:

1. Pestmelding ->

- Leerkracht voert gesprek met pester en gepeste, apart en samen
- Leerkracht bespreekt direct het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt.
- Leerkracht praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met het herstellen van de groepssfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groepslid heeft.
- Leerkracht stelt ouders van pester en gepeste op de hoogte.

2. Heeft niet voldoende geholpen ->

- Leerkracht geeft het probleem aan bij de lb-er
- lb-er praat eerst met de gepeste en later met de pester apart en organiseert een gesprek tussen beide leerlingen om tot goede afspraken te komen.
- lb-er stelt ouders van pester en gepeste op de hoogte.

3. Indien het probleem zich herhaalt ->

- lb-er meldt het gedrag aan de directie.
- Hij/zij overhandigt de directie het dossier met daarin de gebeurtenissen en de afspraken die zijn gemaakt.

4. Het probleem blijkt hardnekkig ->

- De directie neemt de rol van de lb-er over, bij herhaling van het pestgedrag en wanneer het pesten het klassenverband overstijgt.
- Hij/zij heeft een gesprek met de gepeste en de pester apart of organiseert direct een gesprek tussen beiden.
- Hij/zij stelt alle betrokken ouders op de hoogte wanneer er sprake is van recidief gedrag, verzoekt hen om met hun kind te praten en stelt hen op de hoogte van het vervolgtraject.
- Hij/zij bespreekt de mogelijkheden tot hulp met de ouders, zoals het volgen van een training buiten schooltijd.
- Hij/zij koppelt alle informatie weer terug naar de Leerkracht en de lb-er

5. Wanneer de vorige stappen geen blijvende vruchten afwerpen ->

- Het gedragsprotocol treed in werking

6. Wanneer de pester ondanks alle inspanningen koppig blijft volharden ->

- Er zijn geen perspectieven meer tot verandering. De school kan en wil geen verantwoordelijkheid meer nemen voor de veiligheid van de overige leerlingen.
- Er rest de school niets anders dan schoolverwijdering.

